

Філософія

УДК 130.2:004

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18455920>

**Дигіталізація пам'яті та філософське осмислення історичної
ідентичності**

Харламов Михайло Іванович,

доктор історичних наук, професор, професор кафедри соціальних і
гуманітарних дисциплін, Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України,
м. Черкаси, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5289-0290>

Петришин Галина Романівна,

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та
суспільних наук, Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-3428-8789>

Литовченко Віктор Петрович,

кандидат філософських наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів
і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0532-0188>

Прийнято: 13.01.2026 | Опубліковано: 30.01.2026

Анотація. *Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі*

цифрових технологій у процесах збереження та репрезентації історичного досвіду, що істотно впливає на формування історичної свідомості та ідентичності сучасного суспільства. У цифрову добу історична пам'ять дедалі частіше функціонує в медіатизованому й алгоритмічно опосередкованому середовищі, що змінює способи осмислення минулого, актуалізує нові форми історичного саморозуміння та водночас породжує ризики фрагментації, спрощення й маніпуляції історичними наративами. Метою дослідження є філософське осмислення трансформації історичної пам'яті в умовах дигіталізації та аналіз її впливу на формування історичної ідентичності. У межах досягнення поставленої мети увагу зосереджено на виявленні змін у способах переживання історичного досвіду, систематизації форм дигіталізованої пам'яті та з'ясуванні їхнього ідентифікаційного потенціалу. Методологічну основу дослідження становлять філософський аналіз, герменевтичний підхід, методи узагальнення, порівняння та міждисциплінарного синтезу, що дозволило поєднати концепти філософії пам'яті, культурології й досліджень цифрових медіа. У результаті дослідження встановлено, що дигіталізація історичної пам'яті трансформує не лише форми її збереження, а й саму логіку переживання історичного досвіду, скорочуючи часову дистанцію між минулим і теперішнім та посилюючи емоційний вимір історичного сприйняття. Запропоновано авторську типологію форм дигіталізованої історичної пам'яті, яка охоплює архівну, меморіальну, медійно-наративну та алгоритмічну пам'ять, і розкриває специфіку їхнього впливу на формування історичної ідентичності. Сформульовано авторське визначення дигіталізованої історичної пам'яті як динамічного соціокультурного простору смислотворення та історичного самовизначення. Практична цінність отриманих результатів полягає в можливості їх використання в дослідженнях історичної пам'яті та ідентичності, а також у розробленні освітніх, музейних і медіапроектів,

орієнтованих на відповідальну цифрову репрезентацію історичного досвіду.

Ключові слова: цифрова культура, колективна пам'ять, історична свідомість, ідентичність, медіація минулого, алгоритмічний вплив.

Digitalization of memory and the philosophical reflection on historical identity

Mykhailo Kharlamov,

Doctor of Historical Sciences, Professor, Professor of the Department of Social and Humanitarian Disciplines, Educational and Scientific Institute of Civil Protection of the National University of Civil Protection of Ukraine, Cherkasy, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5289-0290>

Halyna Petryshyn,

PhD in Political Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Philosophy and Social Sciences, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ternopil, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-3428-8789>

Viktor Lytovchenko,

Candidate of Philosophy, Associate Professor of the Department of Social and Humanities Sciences, Structural Subdivision of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine "Nizhyn Agrotechnical Institute", Nizhyn, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0532-0188>

Abstract. *The relevance of this study is determined by the growing role of digital technologies in the processes of preserving and representing historical experience, which significantly affects the formation of historical consciousness and identity in contemporary society. In the digital age, historical memory increasingly*

functions within a mediatized and algorithmically mediated environment, transforming the ways in which the past is interpreted, activating new forms of historical self-understanding, and at the same time generating risks of fragmentation, simplification, and manipulation of historical narratives. The aim of the study is to provide a philosophical reflection on the transformation of historical memory under conditions of digitalization and to analyze its impact on the formation of historical identity. To achieve this aim, the research focuses on identifying changes in the ways historical experience is lived and perceived, systematizing the forms of digitalized memory, and clarifying their identification potential. The methodological framework of the study is based on philosophical analysis, the hermeneutic approach, and methods of generalization, comparison, and interdisciplinary synthesis, which made it possible to integrate concepts from memory studies, cultural studies, and digital media research. The results demonstrate that the digitalization of historical memory transforms not only the forms of its preservation but also the very logic of experiencing historical experience, reducing the temporal distance between the past and the present and intensifying the emotional dimension of historical perception. An original typology of digitalized historical memory is proposed, encompassing archival, memorial, media-narrative, and algorithmic memory, and revealing the specific features of their influence on the formation of historical identity. An authorial definition of digitalized historical memory is formulated as a dynamic sociocultural space of meaning-making and historical self-determination. The practical significance of the research lies in the possibility of applying its results in studies of historical memory and identity, as well as in the development of educational, museum, and media projects aimed at responsible digital representation of historical experience.

Keywords: *digital culture, collective memory, historical consciousness, identity, mediation of the past, algorithmic influence.*

Постановка проблеми. Упродовж останніх десятиліть цифрові технології стали одним із визначальних чинників трансформації культурних і соціальних процесів, зокрема у сфері збереження та репрезентації історичного досвіду. Архіви, музеї, меморіальні практики та публічні наративи дедалі активніше функціонують у цифровому середовищі, що істотно змінює способи фіксації, поширення й осмислення історичної пам'яті. У таких умовах минуле перестає бути лише об'єктом академічного вивчення й набуває рис динамічного елемента сучасної культурної комунікації [1, с. 49]. Цифрове суспільство зумовлює трансформацію форм колективної пам'яті, яка дедалі частіше формується в медіатизованому та алгоритмічно опосередкованому просторі [2]. Соціальні мережі, цифрові платформи й мультимедійні формати створюють нові умови для актуалізації історичних подій, символів і наративів, водночас змінюючи характер взаємодії між індивідуальним і колективним вимірами пам'яті. Як наслідок, історична пам'ять набуває фрагментарного, варіативного та відкритого характеру, що ускладнює збереження її цілісності та смислової узгодженості [3, р. 2872].

Особливого значення в цьому контексті набуває роль історичної пам'яті у формуванні ідентичності. Саме через звернення до минулого відбувається історичне самовизначення індивіда й спільноти, конструюється уявлення про тяглість історичного досвіду, цінності та символічні орієнтири. Трансформація форм пам'яті в цифрову добу безпосередньо впливає на процеси ідентифікації, змінюючи способи осмислення історичного досвіду та його інтеграцію в сучасний культурний контекст, що зумовлює актуальність філософського аналізу дигіталізації історичної пам'яті як чинника переосмислення історичної ідентичності в умовах сучасної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях цифрової культури історична та колективна пам'ять дедалі частіше розглядається як динамічний процес, що формується під впливом цифрових

технологій і платформ. Так, Т. Яссері та співавтори (T. Yasseri et al.) наголошують на необхідності розмежування оцифрованої пам'яті та пам'яті, що функціонує в цифрову епоху, підкреслюючи аналітичний потенціал цифрових інструментів для дослідження мнемічних процесів у мережових середовищах [4]. Розвиваючи цей підхід, С. Мандолессі (S. Mandolessi) доводить, що цифровий прогрес не створює нової онтології пам'яті, а швидше матеріалізує її динамічний, розподілений і процедурний характер, закладений у класичних теоріях memory studies [5]. Важливий акцент на ролі соціальних платформ у формуванні колективної пам'яті роблять Р.-Й. Адріяансен (R.-J. Adriaansen) та Р. Сміт (R. Smit), які аналізують платформізацію пам'яті, алгоритмічну курацію та нові мнемічні практики, що поєднують демократизацію історичних наративів із ризиками маніпуляції [2]. Алгоритмічний вимір пам'яті деталізує Б. Якобсен (B. Jacobsen), показуючи, як темпоральна логіка соціальних мереж визначає «правильний момент» актуалізації минулого, формуючи особливу політику пам'яті в повсякденному цифровому досвіді [3]. Розглядати історичну пам'ять у соціальних мережах як фрактальну мережу, де ефекти постправди, поляризації та забування зумовлюються не лише діями користувачів, а й самою логікою функціонування платформ, пропонує К. Дзихора (K. Dzihora) [6].

Окрему увагу дослідники приділяють візуальним і культурним формам цифрової репрезентації пам'яті. Зокрема, І. Обуховська (I. Obukhovska) підкреслює значення візуальних цифрових практик для збереження нематеріальної культурної спадщини та підтримання культурної ідентичності [7], тоді як Д. Жолдак (D. Zholdak) демонструє, як цифрові технології в мистецьких практиках опосередковують трансляцію культурної пам'яті, поєднуючи локальні й глобальні контексти та актуалізуючи етичні виклики репрезентації [8]. З погляду управління культурними ресурсами М. Таксі Деведжіян (M. Taksi Devesciyan) та Х. Алай (H. Alay) акцентують на

стратегічному значенні цифрової спадщини та необхідності нормативного регулювання процесів її збереження [9]. Філософсько-антропологічний вимір проблеми ідентичності послідовно розкривають А. Ходжаян (A. Khodzhaian) та Н. Савчук (N. Savchuk), які пов'язують формування сучасної української ідентичності з динамічною взаємодією пам'яті та забування в умовах екзистенційних викликів [10]. Водночас А. Ратій (A. Ratii) [11] та О. Кравченко (O. Kravchenko) [12] демонструють, що цифрові освітні й імерсивні практики формують стійкі смислові орієнтири та образи, які можуть інтерпретуватися як елементи довготривалої культурної пам'яті та ідентифікаційних процесів у професійному середовищі.

Як бачимо, сучасний науковий дискурс засвідчує перехід від розуміння пам'яті як статичної форми фіксації минулого до її осмислення як динамічного, алгоритмічно та медіатизовано опосередкованого процесу, у межах якого формуються нові моделі історичної свідомості та ідентичності в цифрову епоху.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість сучасних досліджень, присвячених цифровій пам'яті, платформізації пам'яттєвих практик та медіації історичного досвіду, низка концептуальних питань залишається недостатньо опрацьованою. Зокрема, у науковому дискурсі відсутнє цілісне філософське осмислення дигіталізації історичної пам'яті як процесу, що одночасно трансформує способи репрезентації минулого, логіку його переживання та механізми формування історичної ідентичності. Значна частина праць зосереджується на окремих аспектах цифрової пам'яті, зокрема алгоритмічних, медійних або культурних, тоді як їхній взаємозв'язок у контексті історичного саморозуміння сучасної людини потребує систематизації.

У цьому контексті актуалізується потреба в дослідженні дигіталізованої історичної пам'яті не лише як сукупності технологічних практик, а і як складного соціокультурного й філософського феномена, що визначає змістові

параметри історичної свідомості та ідентифікаційних процесів у цифрову добу. Саме такий підхід дозволяє вийти за межі опису окремих цифрових форм пам'яті та зосередитися на їхньому впливі на конструювання історичного досвіду. Практична цінність дослідження полягає в можливості використання отриманих результатів у сфері гуманітарних і соціокультурних студій, а також у діяльності освітніх, музейних і медійних інституцій, пов'язаних із цифровою репрезентацією історичного минулого та формуванням відповідального ставлення до історичної пам'яті в сучасному культурному середовищі.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). **Мета дослідження** полягає у філософському осмисленні трансформації історичної пам'яті в умовах дигіталізації та виявленні особливостей її впливу на процеси формування історичної ідентичності в сучасному культурному просторі.

Для досягнення поставленої мети в статті передбачено розв'язання таких завдань:

- 1) проаналізувати зміни в способах збереження, репрезентації та переживання історичного досвіду в умовах цифрового середовища;
- 2) систематизувати основні форми дигіталізованої історичної пам'яті та визначити специфіку їхнього ідентифікаційного впливу;
- 3) обґрунтувати філософські підходи до осмислення ризиків і потенціалу дигіталізації історичної пам'яті в процесах конструювання історичної ідентичності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній культурі звернення до історичної пам'яті дедалі частіше відбувається через цифрові середовища, що істотно змінює сам спосіб взаємодії з минулим. Дигіталізація в цьому сенсі не зводиться лише до технічного оцифрування архівних матеріалів чи створення електронних баз даних. Ідеться про глибші зрушення у формах збереження, передавання та осмислення історичного досвіду, які впливають на колективні уявлення про минуле та способи його



інтерпретації [13].

Перенесення архівів, музейних колекцій і меморіальних комплексів у цифровий формат надає значно ширші можливості доступу до історичних джерел, ніж це було раніше. Водночас цифрове представлення історичного матеріалу неминуче пов'язане з його відбором і структуризацією, що впливає на те, як саме минуле постає перед користувачем. Цифрові музеї й меморіали дедалі частіше апелюють не лише до пізнавального інтересу, а й до емоційного залучення, формуючи нові наративи пам'яті, орієнтовані на візуальне сприйняття та особистий досвід взаємодії з історією [14, с. 25; 15, с. 117].

Особливу роль у процесах дигіталізації пам'яті відіграють соціальні мережі, які поступово стають простором фіксації та обговорення історичного досвіду. Через особисті дописи, фотографії, відеоматеріали й коментарі історична пам'ять формується як відкритий і динамічний процес, у якому переплітаються індивідуальні спогади та колективні інтерпретації [16, с. 80; 17, с. 322]. У такому середовищі межа між приватною й публічною пам'яттю здебільшого стирається, а минуле постає у вигляді множини фрагментованих історій, що співіснують без чітко визначеного центру.

Важливою рисою цифрової трансформації пам'яті є посилення ролі візуальних форм репрезентації історичного матеріалу. Зображення, відео та мультимедійні формати роблять історію більш наочною й емоційно насиченою, проте водночас сприяють її фрагментації. Історичні події нерідко сприймаються через окремі символічні образи, які відриваються від ширшого контексту та складних причинно-наслідкових зв'язків. Як наслідок, минуле може втрачати цілісність і перетворюватися на набір яскравих, але не завжди глибоко осмислених фрагментів [11].

Отже, дигіталізація історичної пам'яті як явище сучасної культури поєднує в собі не лише нові можливості збереження та поширення історичного знання, а й суттєво змінює спосіб його сприйняття та переживання. Цифрові



форми пам'яті впливають не тільки на інструменти роботи з історичним матеріалом, а й на саму логіку взаємодії людини з минулим, трансформуючи характер історичного досвіду. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз того, як цифрове середовище змінює структуру історичної свідомості та процеси формування ідентичності.

Однією з основних особливостей сучасної дигіталізованої пам'яті є поява феномена так званої онлайн-пам'яті, яка функціонує в режимі постійної актуалізації. Історичні події, спогади та символи минулого постійно циркулюють у просторі цифрових платформ, що зумовлює розмивання межі між минулим і теперішнім досвідом. Унаслідок цього відбувається скорочення дистанції між історичним фактом і його сучасною інтерпретацією, коли минуле постає не як віддалений об'єкт осмислення, а як елемент повсякденного інформаційного простору [10, р. 2880].

Цифрове середовище також посилює емоційний вимір історичного досвіду, оскільки візуальні та мультимедійні формати сприяють швидкому й інтенсивному залученню користувача. Висока швидкість поширення інформації та її емоційна насиченість змінюють характер сприйняття історії, зміщуючи акцент із рефлексивного осмислення на миттєву реакцію. У таких умовах історичний досвід дедалі частіше осмислюється фрагментарно, через окремі образи та емоційні імпульси, що ускладнює формування цілісного історичного бачення [3].

Отже, зміна способів переживання історичного досвіду в умовах дигіталізації є важливим чинником трансформації історичної пам'яті. Онлайн-формати, скорочення часової дистанції між минулим і теперішнім, а також зростання емоційності й швидкості сприйняття історії актуалізують потребу філософського осмислення не лише нових форм збереження пам'яті, а й глибинних змін у способах історичного саморозуміння сучасної людини. Відповідно, історична пам'ять дедалі більше виконує не лише функцію

фіксації минулого, а й стає основою формування ідентичності в динамічному цифровому середовищі. Пам'ять постає як важливий механізм історичного самовизначення, через який індивід і спільнота вибудовують уявлення про власне походження, тяглість досвіду та місце в історичному часі. Саме через пам'ять відбувається поєднання індивідуального й колективного вимірів історичного буття, коли особисті спогади та переживання інтегруються в ширші культурні та національні наративи. Історична ідентичність формується не стільки як сукупність фактів про минуле, скільки як смислова конструкція, у межах якої минуле осмислюється, інтерпретується та наділяється ціннісним значенням [13, с. 53].

Важливу роль у цьому процесі відіграють символи, наративи та образи минулого, що є посередниками між історичним досвідом і сучасною свідомістю. Символічні форми пам'яті структурують уявлення про основні події та постаті, надаючи їм ідентифікаційного змісту, тоді як історичні наративи забезпечують зв'язність і послідовність інтерпретації минулого [17, с. 89]. Образи минулого, поширювані через культурні та цифрові канали, закріплюють певні моделі історичного бачення, впливаючи на те, як суспільство осмислює власну історичну тяглість. У цифрову добу ці елементи історичної ідентичності зазнають додаткової трансформації, оскільки символи та наративи дедалі частіше функціонують у фрагментованому та медіатизованому просторі. Це посилює варіативність інтерпретацій минулого, водночас ускладнюючи збереження цілісного історичного бачення. У такому контексті пам'ять є не лише ресурсом ідентифікації, а й полем смислової взаємодії, у межах якого відбувається постійне переосмислення історичної ідентичності. Зазначені процеси свідчать про те, що вплив дигіталізації на історичну пам'ять і формування історичної ідентичності має не лінійний, а структурно взаємопов'язаний характер. Трансформація форм збереження пам'яті, зміна способів переживання історичного досвіду та актуалізація

символів і наративів минулого утворюють єдиний смисловий ланцюг, у межах якого відбувається переосмислення історичного самовизначення сучасної людини. Для наочного відображення взаємозв'язку між цими елементами доцільно представити узагальнену модель впливу дигіталізації історичної пам'яті на формування історичної ідентичності (рис. 1).

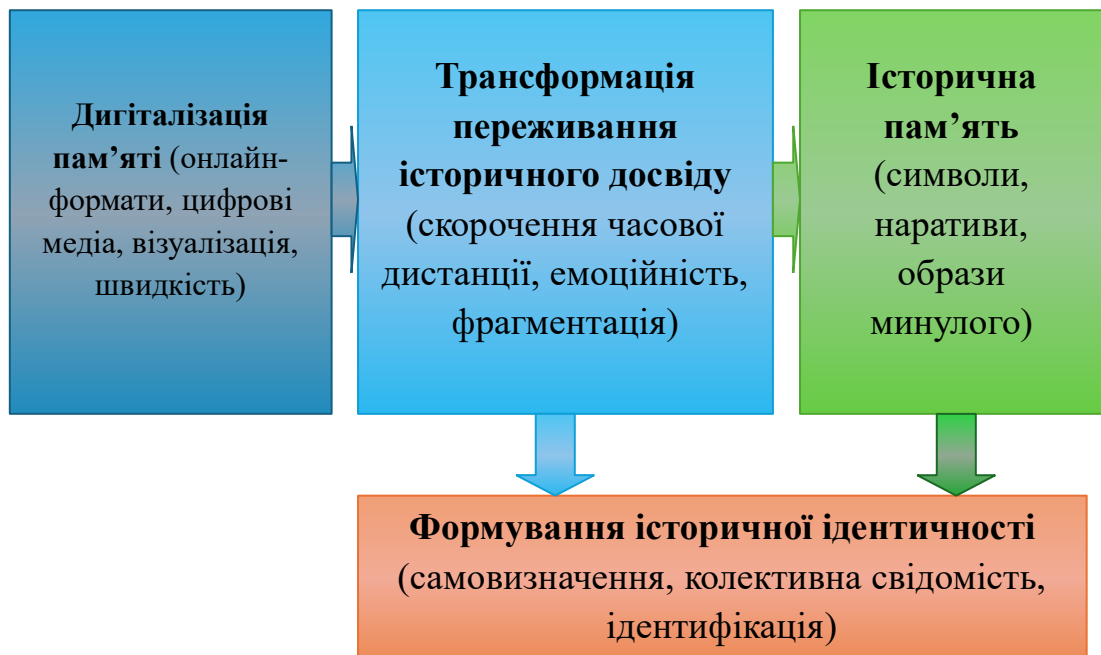


Рис. 1. Процес формування історичної ідентичності в умовах дигіталізації

Джерело: створено авторами

Як показано на рисунку 1, історична ідентичність у цифрову добу формується через взаємодію кількох рівнів – від цифрових форм збереження пам'яті через трансформацію способів переживання історичного досвіду до актуалізації символів і наративів минулого. Водночас така багаторівнева структура не лише надає нові можливості для історичного самовизначення, а й зумовлює низку викликів, що безпосередньо впливають на стійкість і цілісність історичної ідентичності.

Одним з основних викликів дигіталізації є ризик спрощення історії,

зумовлений домінуванням візуальних і фрагментарних форм подання історичного матеріалу. У цифровому середовищі складні історичні процеси часто редукуються до окремих подій, образів або символів, що легко сприймаються, але не завжди відображають повноту історичного контексту. Така тенденція може призводити до поверхового осмислення минулого, коли історична пам'ять втрачає глибину та перетворюється на набір ізольованих фрагментів. Не менш значущим викликом є зростання можливостей маніпуляції історичною пам'яттю, що посилюється алгоритмічним характером цифрових платформ [15, с. 26]. Алгоритми відбору й поширення інформації визначають, які історичні сюжети стають видимими, а які залишаються на периферії суспільної уваги. Як наслідок, історична пам'ять може формуватися під впливом зовнішніх технологічних чинників, що не завжди є прозорими для користувача. Це створює передумови для селективного конструювання історичних наративів і використання пам'яті як інструменту ідеологічного або інформаційного впливу. Ще одним викликом дигіталізації є втрата цілісного історичного наративу, що зумовлена фрагментацією пам'яті в цифровому просторі. Множинність джерел, інтерпретацій і форматів репрезентації минулого ускладнює формування узгодженого історичного бачення, необхідного для стабільної ідентичності. У таких умовах історична ідентичність дедалі більше набуває динамічного й нестабільного характеру, перебуваючи в стані постійного переосмислення та перегляду.

Таким чином, дигіталізація історичної пам'яті є амбівалентним чинником формування історичної ідентичності, поєднуючи потенціал розширення доступу до історичного знання з ризиками його спрощення, маніпуляції та фрагментації. Усвідомлення зазначених викликів потребує не лише критичної оцінки наслідків цифровізації, а й більш чіткого концептуального розрізнення форм, у яких історична пам'ять функціонує в цифровому середовищі, оскільки саме їх різноманіття зумовлює відмінні

механізми впливу на історичну свідомість та ідентичність.

У зв'язку з цим доцільним видається виокремлення основних типів дигіталізованої історичної пам'яті, що дозволяє систематизувати способи репрезентації минулого в цифровому просторі та перейти від загального опису процесів дигіталізації до їх структурного аналізу. Запропонована типологія ґрунтується на характері носіїв пам'яті, формах її репрезентації та основних механізмах смислового впливу на індивідуальну й колективну свідомість, що дає змогу простежити специфіку формування історичної ідентичності в різних цифрових контекстах.

Таблиця 1

Типологія форм дигіталізованої історичної пам'яті та їхній вплив на формування історичної ідентичності

Форма дигіталізованої історичної пам'яті	Характеристика	Вплив на формування історичної ідентичності
Архівна цифрова пам'ять	Охоплює оцифровані документи, історичні реєстри, архівні фонди та бази даних; зорієнтована на збереження й доступність фактологічного історичного матеріалу.	Сприяє формуванню раціонально-когнітивного компонента історичної ідентичності, посилює уявлення про тяглість історичного розвитку та достовірність історичного знання.
Меморіальна цифрова пам'ять	Реалізується через онлайн-меморіали, цифрові пам'ятники, книги пам'яті; акцентує на символічному й ціннісному осмисленні історичного досвіду.	Формує емоційно-ціннісний вимір історичної ідентичності, закріплює колективні уявлення про спільний історичний досвід і моральну відповідальність.
Медійно-нарративна цифрова пам'ять	Функціонує в просторі масових медіа та соціальних мереж, де минуле подається у формі історій, візуальних образів і публічних дискусій.	Актуалізує історичну ідентичність через емоційне залучення, водночас сприяючи варіативності та фрагментації історичних інтерпретацій.
Алгоритмічна пам'ять	Формується через цифрові платформи, пошукові системи та	Опосередковано конструює історичну ідентичність

Форма дигіталізованої історичної пам'яті	Характеристика	Вплив на формування історичної ідентичності
	алгоритми штучного інтелекту, які визначають видимість і пріоритетність історичного контенту.	шляхом селективного відбору інформації, створюючи ризики маніпулятивного зміщення історичних акцентів.

Джерело: побудовано авторами

Запропонована типологія дає змогу не лише окреслити різні форми дигіталізованої історичної пам'яті, а й простежити специфіку їхнього впливу на формування історичної ідентичності залежно від характеру носіїв, способів репрезентації минулого та основних механізмів смислового впливу. Узагальнення типів архівної, меморіальної, медійно-наративної та алгоритмічної пам'яті засвідчує, що цифрове середовище не є однорідним простором збереження історичного досвіду, а формує множинні моделі взаємодії з минулим, кожна з яких по-різному впливає на історичне самовизначення індивіда й спільноти. Це підтверджує доцільність переходу від опису окремих проявів дигіталізації до концептуального осмислення самого феномена дигіталізованої історичної пам'яті.

Узагальнення результатів попереднього аналізу створює підґрунтя для формулювання авторського визначення поняття «дигіталізована історична пам'ять», яке відображає її багатовимірний характер та ідентифікаційний потенціал. На відміну від трактувань, що зводять дигіталізацію пам'яті до технічного процесу оцифрування історичних джерел, у межах цього дослідження наголошується на її соціокультурному та філософському вимірах. Дигіталізована історична пам'ять в авторському розумінні – це соціокультурний і філософський феномен, що формується в цифровому середовищі шляхом технологічно опосередкованого збереження, репрезентації та інтерпретації історичного досвіду і виконує когнітивну, ціннісну та



ідентифікаційну функції в процесі історичного саморозуміння індивіда й спільноти. Наукова новизна запропонованого визначення полягає в поєднанні технологічного, культурного та ідентифікаційного вимірів історичної пам'яті, що дозволяє розглядати її не як пасивний архів минулого, а як динамічний простір смислотворення. Таке розуміння дигіталізованої історичної пам'яті акцентує на її активній ролі у формуванні історичної ідентичності та надає можливості для подальшого філософського аналізу відповідальності, інтерпретації та етичних меж репрезентації минулого в цифрову епоху.

Висновки. Отже, дигіталізація історичної пам'яті постає як багатовимірний феномен сучасної культури, що виходить за межі технічного оцифрування історичних джерел і безпосередньо впливає на трансформацію історичної свідомості. Перехід пам'яті в цифрове середовище змінює способи осмислення та переживання минулого, посилюючи її роль у процесах формування історичної ідентичності. Цифрові формати збереження й репрезентації історичного досвіду сприяють скороченню часової дистанції між минулим і теперішнім, підвищенню емоційності історичного сприйняття та водночас фрагментації історичних уявлень. У таких умовах історична пам'ять дедалі більше набуває ідентифікаційного значення, перетворюючись на активний чинник історичного самовизначення індивіда й спільноти. Вплив дигіталізації на історичну ідентичність має амбівалентний характер. Поряд із розширенням доступу до історичного знання та актуалізацією різних інтерпретацій минулого зростають ризики спрощення історії, алгоритмічного впливу на історичні наративи та втрати цілісного бачення історичного процесу. Систематизація форм дигіталізованої історичної пам'яті дозволяє виокремити відмінні моделі репрезентації минулого в цифровому просторі та виявити специфіку їхнього впливу на формування історичної ідентичності. Дигіталізована історична пам'ять у цьому контексті постає як динамічний простір смислотворення, у межах якого поєднуються когнітивні, ціннісні та

ідентифікаційні виміри історичного досвіду.

Збереження цілісності історичної ідентичності в умовах цифрової культури потребує філософського осмислення меж і відповідальності репрезентації минулого, що відкриває перспективи подальших досліджень етичних, культурних і соціальних аспектів дигіталізації історичної пам'яті.

Список використаних джерел

1. Тур О. М., Шабуніна В. В., Саранча В. І. Дигіталізація архівних фондів, музейних та бібліотечних колекцій як чинник збереження національної культурної спадщини України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 3. С. 49–56. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2023.290983>
2. Adriaansen R.-J., Smit R. Collective memory and social media. *Current Opinion in Psychology*. 2025. Vol. 65. Art. 102077. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2025.102077>
3. Jacobsen B. N. When is the right time to remember? Social media memories, temporality and the kairologic. *New Media & Society*. 2022. Vol. 26, № 5. P. 2872–2888. DOI: <https://doi.org/10.1177/14614448221096768>
4. Yasseri T., Gildersleve P., David L. Collective memory in the digital age. *Progress in Brain Research*. 2022. Vol. 274, № 1. P. 203–226. DOI: <https://doi.org/10.1016/bs.pbr.2022.07.001>
5. Mandolessi S. Memory in the digital age. *Open Research Europe*. 2024. Vol. 3. Art. 123. DOI: <https://doi.org/10.12688/openreseurope.16228.2>
6. Dzihora K. The influence of social networks on the construction of historical memory. *Skhid*. 2025. Vol. 6, № 4. P. 35–41. DOI: <https://doi.org/10.21847/2411-3093.2024.647>
7. Obukhovska I. Photography as a means of preserving intangible cultural heritage and its popularisation. *Актуальні питання гуманітарних наук*.

2025. Вип. 86, Т. 2. С. 190–196. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/86-2-29>

8. Zholdak D. The art of opera design in the context of the digital turn: Culture, technology, ethics. *International Journal on Culture, History, and Religion*. 2025. Vol. 7, SI3. P. 736–754. DOI: <https://doi.org/10.63931/ijchr.v7iSI3.261>

9. Taksi Deveciyan M., Alay H. K. Digital heritage: A case study. *Istanbul Business Research*. 2025. Vol. 54, № 3. P. 310–331. DOI: <https://doi.org/10.26650/ibr.2025.54.1521634>

10. Khodzhaian A. O., Savchuk N. V. Ukrainian identity in the context of memory and forgetting: Philosophical and anthropological analysis. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*. 2024. № 26. P. 22–32. DOI: <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i26.319686>

11. Ratii A. Mentorship model for the development of environmental culture in future fashion designers. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 21. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16976360>

12. Kravchenko O. Use of virtual and augmented reality technologies as a tool for enhancing the competitiveness of the interior design business. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 21. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17215755>

13. Kudina O. Speak, memory: the postphenomenological analysis of memory-making in the age of algorithmically powered social networks. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2022. Vol. 9. Art. 7. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-021-00972-x>

14. Лебідь Т. П. Електронна культура: досягнення та вектори розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 4. С. 22–32. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.4.2023.293968>

15. Білушак Т. М., Прімакова Д. І. Крос-медійна платформа як засіб популяризації культурної спадщини української діаспори в умовах становлення цифрового суспільства. *Вісник ХДАК*. 2023. Вип. 64. С. 116–130.

DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.064.09>

16. Кремень В., Ільїн В. Образ світу і людини в умовах дигітальної культури: психолінгвістичний аналіз. *Psycholinguistics*. 2022. Vol. 31, № 2. Р. 78–94. DOI: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2022-31-2-78-94>

17. Ляпченко М. Семплінг у цифрову епоху: культурна еволюція, мережеві спільноти та трансформація концепції авторства. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2025. № 51. С. 319–324. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.51.1064>